

Centar za
kreiranje
politika i
strategija

ZaštitiTi

PRIRUČNIK ZA
MLADE:

KAKO SE
UKLJUČITI U
ZAŠTITU
PRIRODNIH
PODRUČJA

Ivana Milićević
Nikola Ćuk
Aleksandar Peković

JUN 2022.

Izdavač:
Centar za kreiranje politika i strategija
Slobodana Jovanovića 13/3
11000 Beograd, Srbija
www.ckps.org.rs

Autori:
Ivana Milićević
Nikola Ćuk
Aleksandar Peković

Štampa:
Copy World BSK
Tiraž: 50

**"We don't inherit the earth
from our ancestors, we
borrow it from our
children."**

- NATIVE AMERICAN PROVERB

Ovaj priručnik napravljen je uz podršku WWF Adria. WWF Adria se zalaže za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima, sa vizijom očuvanja biodiverziteta na Zapadnom Balkanu i osiguranja blagostanja za sve sadašnje i buduće generacije. Sadržaj ove publikacije ne odražava nužno zvanične stavove WWF Adria.

ZAŠTIĆENA PODRUČJA: ŠTA SU I ZAŠTO IH TREBA ŠTITITI

Kada neku prirodnu površinu zovemo "zaštićeno područje", to je svima nama znak da se tu nalaze biljne i životinjske vrste, koje su retke, ugrožene i koje moramo zaštитiti. Na takvim površinama država zabranjuje neke aktivnosti - poput gradnje objekata, baš kako ne bi ugrozila druge organizme koji žive na tom području. Ali nije dovoljno da samo država radi na zaštiti prirodnih područja. I mi moramo da damo svoj doprinos kako bi biodiverzitet ostao netaknut.

A sad malo statistike (ne brini, nećemo te smoriti brojkama). Ko bi rekao da Srbija ima oko **1.019.905** površina fudbalskih terena kao zaštićena područja. U tim područjima živi čak **2.644** strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta, a prvi propisi o zaštiti prirode sadržani su još u Dušanovom zakoniku. Zakon kojim su danas regulisana zaštićena područja jeste Zakon o zaštiti prirode i on prepoznaje 7 vrsta ovih područja: strogi rezervat prirode, specijalni rezervat prirode, nacionalni park, spomenik prirode, zaštićeno stanište, predeo izuzetnih odlika i park prirode. Takođe, zaštićena područja svrstavamo i na osnovu 3 kategorije, od izuzetnog, velikog i lokalnog značaja.

Pitanje koje verujemo da i tebi sada prolazi kroz glavu - **šta mene briga za tamo neke vrste?** E pa vidiš, razloga je više, a mi ćemo se truditi da to objasnimo na što dinamičniji način.

Sigurno znaš za onu priču „ako pčele nestanu, čovečanstvo ima još nekoliko godine života“. Možda to zvuči preterano, ali činjenica je da smo, bez obzira na razvoj tehnologije, neraskidivo povezani sa prirom. Takođe, iako pčele nisu zaštićena vrsta (mada njihov broj se smanjuje i podstičemo te da o tome istražiš po netu), primer je i dalje relevantan.

Sve te vrste, deo su jednog velikog ekosistema, povezane sa drugim organizmima i izumiranje jedne može ugroziti i sve ostale vrste, uključujući našu. U krajnjem slučaju, delovanje čoveka ne utiče samo na pojedinačne vrste, već pogarda čitav prirodni svet na određenoj teritoriji. Uzevši sve to u obzir, možda nismo ni svesni kako naše delovanje prema „tamo nekim vrstama“ može posredno da utiče na naš opstanak.

Drugi razlog – zašto da budemo sebični i te vrste da čuvamo samo za sebe? Znamo da to tebi sada deluje daleko, apstraktno, ali doći će dan kada ćeš ti imati svoju porodicu. Zar nije lepše da svom detetu možeš da pokažeš kako izgleda neka životinja, a ne samo da pričaš „e...u moje vreme je postojao beloglavi sup...“.

Treći razlog – mi iz CKPS-a volimo da objasnimo mladima koliko je njihov glas bitan, da uvažavamo njih kao ličnosti, buduće profesionalce, pametne devojke i momke na kojima će zapravo priroda i ostati. Takođe, mi znamo da mladi spadaju u najugroženiju kategoriju, te je posebno važno uzeti u obzir njihove interese kada je zaštita zaštićenih područja u pitanju. Zato i pravimo ovaj vodič, kako bi ti objasnili koji mehanizmi tebi stope na raspolaganju tako da se tvoj glas čuje, da budeš cenjen u društvu kao neko ko ima svoj stav, ko neće da poklekne pred preprekama, ko je dovoljno zreo da razume svu kompleksnost i značaj društvenih problema poput zaštite prirodnih područja. Smatramo da je ovo važna tema o kojoj bi trebalo da učiš i razviješ svoj stav.

ŠTA TI MOŽEŠ DA URADIŠ?

Možda ti sada deluje da kao mlada osoba ne možeš mnogo uraditi, ali mi ćemo kroz ovaj priručnik pokušati da ti objasnimo na koje sve načine možeš da napraviš promenu u društvu. Uključivanje mlađih u brigu o zaštićenim područjima je izuzetno važno i ima puno interesantnih prilika da i sada daš svoj doprinos. Sa druge strane, značaj obrazovanja o ovoj temi je dugoročan i nadamo se da ćeš i kasnije, u svom svakodnevnom životu, ali i budućem radu uzeti u obzir ono što si ovde pročitao. Pred nama je važan zadatak da te upoznamo sa zaštićenim područjima i podstkanemo da baš ti budeš deo zajednice koja ih štiti kako bismo zajedno mogli da uživamo u njima i u budućnosti!

Informiši se!

Samim tim što čitaš ovu publikaciju, već činiš više nego većina tvojih vršnjaka. **Svaka čast!** Ali nemoj tu da staneš. Realno, nije tako teško da čitaš o ovoj temi, gledaš emisije i dokumentarce kako bi bio potkovani za sledeći korak – **a to je razgovor!** I da, ne plaši se da postaviš pitanje! Puno toga možeš da naučiš i od svojih prijatelja, porodice, nastavnika, ali je važno da znaš da informacije možeš da pronađeš i na sajtu **Zavoda za zaštitu prirode Srbije**, ali i veb sajtovima i društvenim mrežama različitih organizacija koje se bave zaštitom prirode. Kada naučiš šta je to što neko zaštićeno područje čini posebnim, ko njime upravlja, koje aktivnosti su u njemu dozvoljene i slično, moći ćeš i da pronađeš najbolji način da se uključiš u njegovu zaštitu.

Kreni od sebe!

Kada sledeći put odeš u posetu Avali, Košutnjaku, Banjičkoj šumi (da, sve ovo, kao i još mnogo parkova i šuma u Beogradu jesu zaštićena područja) trudi se da kroz prirodu prođeš, ali tako da niko ne vidi da si ti prošao. Ne ostavljam za sobom trag poput smeća, pikavaca... Jer realno, zašto bi? Ništa te ne košta da smeće odnesеш do prve kante, ili još bolje – reciklažnog centra. Pored toga što čuvaš prirodu, seti se da time daješ i dobar primer društvu!

Razgovaraj!

Nemoj da te bude sramota da obrazložiš svoje stavove i postupke za koje veruješ da su ispravni. Zadatak svih nas je da ubedimo ljude oko sebe koliko je bitno da zaštićena područja ostanu zaštićena. Još bitnije, nemoj da te obeshrabri ako naletiš na odgovore „ma šta me briga“, „to je posao države“, „svi tako rade“ i slično. To je pokušaj opravdanja sopstvene lenjosti. Takve izjave možeš da predviđiš, tako da ti savetujemo da se unapred dobro pripremiš da svoja znanja podeliš sa drugima.

Pridruži se!

Sve je više organizacija civilnog društva koje okupljaju mlade i omogućavaju im da se angažuju u zaštiti prirode. Istraži ih! Možda neko od tvojih vršnjaka već volontira ili učestvuje na projektima koji doprinose očuvanju prirodnih područja. Organizacije pružaju priliku mladima da se povežu u zajedničkom cilju, pruže svoj doprinos društvu i steknu prvo volontersko ili radno iskustvo. Zato nemoj da oklevaš da se prijaviš na konkurs i uključiš u aktivnosti koje ti deluju zanimljive.

Udruži se!

Mnogo je interesantnije zajednički raditi na nekom problemu u društvu! Ako imаш istomišljenike oko sebe, zašto ne biste otigli korak dalje i od časkanja o zaštiti prirodi prešli na smišljanje konkretnih načina kako ova područja unaprediti? Prvo analizirajte detaljno problem, razložite ga na što sitnije elemente, a onda probajte da formulisećete rešenje tog elementa problema – neka to bude vaš prvi projekat!

Na sajtu poput <https://vodic.gradjanske.org/konkursi/> možeš pronaći finansijere koji će ti pomoći da svoje ideje pretvorиш u delo! Takođe, rad na ovakvim stvarima cene poslodavci i računa se kao relevantno radno iskustvo! Što da ne, možda upravo ovo postane tvoja karijera 😊

Nek se tvoj glas čuje!

Sigurni smo da imaš društvene mreže. Zašto ih onda ne iskoristiš da svoju poruku preneseš na mnogo širi krug ljudi? Gledaj na to kao na šansu da se usavršiš na polju digitalnog marketinga (da, i ova veste se smatra značajnom pri zaposlenju). I za to imamo par saveta:

- Trudi se da poruka koju želiš da preneseš bude jasna i da vodi do nekog cilja (call to action);
- Sadržaj mora da bude upečatljiv, imаш svega 3 sekunde da uhvatiš nečiju pažnju;
- Tekst objave mora da bude kratak;
- Za grafički dizajn predlažemo sajt Canva, jednostavan je za upotrebu i tvoje objave će podići na viši nivo;
- Probaj da montiraš kraći film, možda baš ti budeš novi Tarantino;
- Napravi poster, zakači ga na oglasnoj tabli tvoje škole, pohvali se svojim radom;
- Ako ti ili tvoji drugari znate da napravite sajt, to je odličan način da steknete šиру publiku i pokažete ozbiljnost u svom radu.

Još jedan zanimljiva stvar koju možeš pokrenuti jeste podcast! Ne treba ti neka specijalna oprema za to, malo kreativnosti, mikrofon i malo tehničkog znanja. Kako izgleda jedan takav podcast možeš videti na sajtu naših prijatelja EKOGENEZA.

Eto, nadamo se da smo te ovim priručnikom zainteresovali za društveni angažman - jako interesantan, dinamičan proces, u kome ima dosta učenja i druženja. On ti pruža mogućnost da pokažeš svoju kreativnost, inovativnost i uspostaviš sistem kakav ti želiš i zaslužuješ! Zašto se onda ne bi angažovao u zaštiti prirodnih područja? ZAŠTITI I TI!

